

Inhoud	
	<u>Intro</u>
pg. 1	voorstelling vakken - cluster - teams
pg. 2	inhoud - afkortingen - leerkrachtenteams - graadcoördinator
	<u>Onderwijsdoelen Geschiedenis A stroom</u>
pg. 3	vakfiche
pg. 4-5	teamfiche
pg. 6-15	eindtermen
	<u>Onderwijsdoelen Geschiedenis B stroom</u>
pg. 16	vakfiche
pg. 17-18	teamfiche
pg. 19-26	eindtermen

Afkortingen	
SC	sleutelcompetentie
BS	bouwsteen
ET	eindterm te bereiken op populatieniveau
BG	basisgeletterdheid minimaal te bereiken door iedere leerling
UD	uitbreidingsdoel
X	resultaatverbintenis
*	maakt integraal deel uit van het vak = verplicht
°	attitudinaal = inspanningsverplichting - eindterm (A°) / dimensie (°)

Leerkrachtenteams	
STEM cluster	leerkrachten Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek
transversaal team	leerkrachten Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels
team eerste graad	leerkrachten Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - ICT & media - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels - LO - PO - MO

Graadcoördinator
De taken van de graadcoördinator kunnen worden uitgevoerd door: een coördinator, een adjunct-directeur, een technisch adviseur, een technisch adviseur-coördinator of een directeur.

AV Geschiedenis A stroom

Leerkracht Geschiedenis					Raadpleeg de bundel "Transversale eindtermen eerste graad"														
Eindtermen die te bereiken zijn op populatieniveau en integraal deel uit maken van AV Geschiedenis					Eindtermen die te bereiken zijn op populatieniveau in team														
Vakgebonden ET Geschiedenis	Vakgebonden ET Burgerschap	Transversale ET Burgerschap	Transversale ET Cultuur	Extra ET - keuze leraar/vakgroep	Transversale ET Leren			Transversale ET Burgerschap	Transversale ET Gezondheid	Transversale ET Cultuur									
Indien een individuele leerling de eindterm niet bereikt, dan moet die leerling tenminste de basisgeletterdheid (BG) bereiken.																			
8.1		7.1				13.1 (SC 14)	brede basiszorg												
8.2						13.2 (SC 14)													
8.3																			
8.4		7.4	16.4		BG 13.1	13.3													
8.5					BG 13.2	13.4	ism AV ICT												
8.6		7.6			BG 13.3	13.5													
8.7					BG 13.4	13.6													
8.8						13.7													
8.9		7.9				13.8													
		7.10 (SC 12)				13.9													
						13.10													
						13.11													
						13.12													
						13.13	brede basiszorg												
		7.14				13.14 (SC 14)													
	7.15					13.15 (SC 14)													
	7.16 (SC 12)					13.16 (SC 14)													
	7.17 (SC 12)					13.17													
	7.18 (SC 12)					13.18													
						Transversale ET ICT & media													
					BG 4.1	4.1													
					BG 4.2	4.2													
							ism AV ICT												
						4.5													
					BG 4.5	4.6													
					BG 4.6	4.7													
						Transversale ET Initiatief en loopbaan													
						15.1	vakoverschrijdende projecten												
						15.2													
						15.3													
						15.4 (SC 10)	brede basiszorg												
						Transversale ET Sociaal-relatieel													
						5.1 (SC 14)	brede basiszorg												
						5.2													
						5.3													
						5.4 (SC 14)													
						5.5													
POV-2019-A-8					POV-2019-AB-T-K					POV-2019-AB-T-V					POV-2019-AB-T-K				
Evaluatie gebeurt door vakleerkracht = persoonlijke verantwoordelijkheid					Evaluatie gebeurt door graadgroep onder leiding van graadcoördinator = gedeelde verantwoordelijkheid														

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis A

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding
---------------	-----------	--------	------	------------	----------	---------------------	----------	-------------	----------	----------------	--------------	----------------	------------------------	----------------------	--------------------

A & B

SC - 7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven																
BS - De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.1	X*									vak-gebonden		vak-gebonden	vak-gebonden
BS - Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.4	X*												
			7.6	X*	vak-gebonden								vak-gebonden			
BS - Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.9	X*					vak-gebonden							
			7.10	X*	brede basiszorg (*)					brede		vak-gebonden		basiszorg (*)		
BS - De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.14	X*									vak-gebonden		vak-gebonden	
(*) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.																

A & B

SC- 16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie																
BS - Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	16.4	X*									vak-gebonden		vak-gebonden	vak-gebonden

8. Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn

8.1	<p>ET-Geschiedenis-1 De leerlingen onderbouwen een historisch referentiekader met structuurbegrippen, scharnierpunten en kenmerken van een periode.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <p>* Feitenkennis</p> <p>- Structuurbegrippen met betrekking tot:</p> <p>> Tijd: millennium, eeuw, jaar, tijdrekening, chronologie, periode, continuïteit, verandering, evolutie, revolutie, duur</p> <p>> Ruimte: lokaal, regionaal, stedelijk en ruraal, continentaal en maritiem</p> <p>> Maatschappelijke domeinen: politiek, sociaal, cultureel, economisch</p> <p>- De drie dimensies van een inhoudelijk historisch referentiekader: tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen</p> <p>- De zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader: de prehistorie, het oude nabije oosten, de klassieke oudheid, de middeleeuwen, de vroegmoderne tijd, de moderne tijd, de hedendaagse tijd</p> <p>* Conceptuele kennis</p> <p>- Kenmerken en scharnierpunten eigen aan de prehistorie, het oude nabije oosten, de klassieke oudheid</p> <p>- De drie dimensies van een inhoudelijk historisch referentiekader: tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen</p> <p>- De zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader: de prehistorie, het oude nabije oosten, de klassieke oudheid, de middeleeuwen, de vroegmoderne tijd, de moderne tijd, de hedendaagse tijd</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p>
-----	---	--

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

<p>8.2</p>	<p>ET-Geschiedenis-2 De leerlingen onderscheiden voor elk van de drie bestudeerde historische periodes kenmerken van samenlevingen evenals gelijkenissen en verschillen in kenmerken tussen samenlevingen uit elk van de verschillende periodes.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <p>* Feitenkennis</p> <p>- De drie bestudeerde periodes: prehistorie, oude nabije oosten, klassieke oudheid</p> <p>- Kenmerken van samenlevingen uit elk van de drie bestudeerde periodes (prehistorie, oude nabije oosten, klassieke oudheid), voor elk van de maatschappelijke domeinen:</p> <p>> Politiek: stadstaat, rijk, dynastie, republiek, autocratie, aristocratie, democratie, imperialisme, kolonisatie, ambtenaren</p> <p>> Sociaal: nomadische samenleving, sedentaire samenleving, standenmaatschappij, patriarchale samenleving, migratie, ongelijkheid, slavernij, burgerrechten, oorlog en vrede</p> <p>> Cultureel: mythologie, wetenschappen, filosofie, natuurreligie, polytheïsme, monotheïsme, staatsgodsdienst, kunstuiting, schriftsoorten, cultuur, mondelinge traditie, multiculturele samenleving</p> <p>> Economisch: jager-verzamelaar, agrarische (r)evolutie (of: neolithische revolutie), landbouw, ambacht, handel, ruileconomie, geldeconomie</p> <p>* Conceptuele kennis</p> <p>- De drie bestudeerde periodes: prehistorie, oude nabije oosten, klassieke oudheid</p> <p>- Kenmerken van samenlevingen uit elk van de drie bestudeerde periodes (prehistorie, oude nabije oosten, klassieke oudheid), voor elk van de maatschappelijke domeinen:</p> <p>> Politiek: stadstaat, rijk, dynastie, republiek, autocratie, aristocratie, democratie, imperialisme, kolonisatie, ambtenaren</p> <p>> Sociaal: nomadische samenleving, sedentaire samenleving, standenmaatschappij, patriarchale samenleving, migratie, ongelijkheid, slavernij, burgerrechten, oorlog en vrede</p> <p>> Cultureel: mythologie, wetenschappen, filosofie, natuurreligie, polytheïsme, monotheïsme, staatsgodsdienst, kunstuiting, schriftsoorten, cultuur, mondelinge traditie, multiculturele samenleving</p> <p>> Economisch: jager-verzamelaar, agrarische (r)evolutie (of: neolithische revolutie), landbouw, ambacht, handel, ruileconomie, geldeconomie</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>
<p>8.3</p>	<p>ET-Geschiedenis-3 De leerlingen illustreren beperkingen van de westerse periodisering.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <p>* Conceptuele kennis</p> <p>- Beperkingen van de periodisering in tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen</p> <p>* Procedurele kennis</p> <p>- Principes van periodisering, zoals afbakening op basis van kenmerken, gebeurtenissen, symbolische begin- en einddatum, constructie achteraf, verschillend volgens samenleving</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p>

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

8.4	<p>ET-Geschiedenis-4 De leerlingen evalueren de context, betrouwbaarheid, representativiteit en bruikbaarheid van historische bronnen in het licht van een historische vraag.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Kritisch reflecteren met en over historische bronnen.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Standplaatsgebondenheid, perspectief van de auteur/maker, doelpubliek, onderscheid tussen bronnen en werken van historici (primaire en secundaire historische bronnen), functie - Betekenis van overblijfselen en van soorten historische bronnen zoals geschreven, mondelinge, (audio-)visuele en materiële bronnen - Context, betrouwbaarheid, representativiteit en bruikbaarheid <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpretieren van contextinformatie - Evaluatie van de gegeven bronnenselectie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p>
8.5	<p>ET-Geschiedenis-5 De leerlingen onderscheiden informatie in historische bronnen met inbegrip van gelijkenissen en verschillen hierin tussen historische bronnen, in het licht van een historische vraag en rekening houdend met reflectie over bronnen.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Kritisch reflecteren met en over historische bronnen.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Standplaatsgebondenheid, perspectief van de auteur/maker, doelpubliek <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kritische bronnenconfrontatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

8.6	ET-Geschiedenis-6 De leerlingen vullen aan de hand van historische bronnen en vanuit een historische vraag op beargumenteerde wijze historische beeldvorming aan.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Tot beargumenteerde historische beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Structuurbegrippen met betrekking tot tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen (zie eindterm 8.1) - Structuurbegrippen met betrekking tot typische historische redeneerwijzen, zoals oorzaak-gevolg, aanleiding, toeval, perspectief, historische inleving, continuïteit, verandering, argument, bewijs, gelijktijdigheid en ongelijktijdigheid, bedoelde en onbedoelde handelingen * Conceptuele kennis - Een selectie van de verplichte kenmerken van de drie bestudeerde historische periodes (zie eindterm 8.2) - Standplaatsgebondenheid * Procedurele kennis - Historische redeneerwijzen zoals causaal redeneren, continuïteit en verandering analyseren, zich historisch inleven, meerdere perspectieven in acht nemen, actualiseren en historiseren, bewijs gebruiken, verbanden leggen tussen historische feiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p>
8.7	ET-Geschiedenis-7 De leerlingen beoordelen een historische redenering met behulp van de dimensies van het referentiekader.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Tot beargumenteerde historische beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - De drie dimensies van een inhoudelijk historisch referentiekader: tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen * Conceptuele kennis - De drie dimensies van een inhoudelijk historisch referentiekader: tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen - Een selectie van de verplichte kenmerken van de drie bestudeerde historische periodes (zie hoger) - Anachronisme, drogredenering, standplaatsgebondenheid * Procedurele kennis - Historische redeneerwijzen zoals causaal redeneren, continuïteit en verandering analyseren, zich historisch inleven, meerdere perspectieven in acht nemen, actualiseren en historiseren, bewijs gebruiken, verbanden leggen tussen historische feiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p>

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

8.8	ET-Geschiedenis-8 De leerlingen lichten binnen een gegeven probleemstelling de invloed van hun eigen standplaatsgebondenheid en die van anderen op historische beeldvorming toe.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Standplaatsgebondenheid - Onderscheid verleden-geschiedenis Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen
8.9	ET-Geschiedenis-9 De leerlingen illustreren hoe mythevorming rond historische fenomenen historische beeldvorming vervormt.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Mythevorming, herinnering, geschiedenis - Onderscheid tussen verleden en geschiedenis - Historische fenomenen zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

7.15	ET-Geschiedenis-10 De leerlingen lichten wijzen van vertegenwoordiging, deelname aan macht en democratische besluitvorming toe voor zover deze relevant zijn voor hun eigen leefwereld.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische besluitvorming op lokaal, nationaal en internationaal niveau duiden.	Met inbegrip van kennis * Feitenkennis - Bestuursniveaus: gemeente, provincie, gemeenschappen en gewesten met inbegrip van Vlaanderen, België en Europese Unie * Conceptuele kennis - Principes van verkiezingen, vertegenwoordiging en bestuur en de onderlinge relatie - Principes van democratische besluitvorming en bestuur Met inbegrip van context * Relevant voor eigen leefwereld zoals, afhankelijk van de actualiteit, op niveau van gemeente, gewest, land, Europa, wereld Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen
7.16	ET-Geschiedenis-11 De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld.° (attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.	
7.17	ET-Geschiedenis-12 De leerlingen lichten het belang van mensen- en kinderrechten toe.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Mensenrechten - Kinderrechten - Sociale rechtvaardigheid - Schendingen van mensen- en kinderrechten zoals kinderen in armoede, kindsoldaten, kinderarbeid - Relevante organisaties en instellingen zoals kinderrechtencommissariaat, mensenrechtenorganisaties Met inbegrip van context * Referentiekaders "Universele Verklaring van de Rechten van de Mens" en "Kinderrechtenverdrag" Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie°: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...

vakgebonden eindtermen - Burgerschap

7.18	<p>ET-Geschiedenis-13</p> <p>De leerlingen onderscheiden het samenleven in een democratie van het samenleven onder andere regimes.</p> <p>Ze appreciëren het samenleven in een democratie en de principes waarop ze in Vlaanderen gebaseerd is° (attitudinaal).</p>	
	<p>Bouwsteen</p> <p>Democratische principes en democratische cultuur kaders binnen de moderne rechtsstaat.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Democratie - Rechtsstaat <p>* Conceptuele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Democratie - Rechtsstaat - Democratische principes, zoals vrijheid- en gelijkheidsbeginsel - Onderscheid tussen democratie en autoritaire regimes <p>Met inbegrip van context</p> <ul style="list-style-type: none"> * Referentiekader "Competences for democratic culture" - Raad van Europa <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>

transversale eindtermen - Burgerschap

7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

7.1	ET-Burgerschap-1 De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap, België en de Europese Unie * Conceptuele kennis - Gelaagdheid van identiteiten, met aandacht voor verschillende aspecten van identiteiten zoals gender, sociale, culturele, economische, deelstatelijke, nationale en internationale aspecten - Dynamiek van identiteiten doorheen ruimte en tijd, met aandacht voor de eigen achtergrond en de persoonlijke beleving van tijd en ruimte - Relationeel karakter van identiteiten * Metacognitieve kennis - Zelfkennis over aspecten van de eigen identiteiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap, België en de Europese Unie * Conceptuele kennis - Gelaagdheid van identiteiten, met aandacht voor verschillende aspecten van identiteiten zoals gender, sociale, culturele, economische, deelstatelijke, nationale en internationale aspecten - Dynamiek van identiteiten doorheen ruimte en tijd, met aandacht voor de eigen achtergrond en de persoonlijke beleving van tijd en ruimte - Relationeel karakter van identiteiten * Metacognitieve kennis - Zelfkennis over aspecten van de eigen identiteiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			
7.4	ET-Burgerschap-4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			
7.6	ET-Burgerschap-6 De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Onverdraagzaamheid en discriminatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Onverdraagzaamheid en discriminatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			

transversale eindtermen - Burgerschap

7.9	ET-Burgerschap-9 De leerlingen illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving op lokaal en globaal niveau Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...
7.10	ET-Burgerschap-10 De leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Inspraak, participatie en besluitvorming in de schoolomgeving - Rechten en plichten in de schoolomgeving - Manieren om te participeren in de schoolomgeving Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...
7.14	ET-Burgerschap-14 De leerlingen illustreren wederzijdse beïnvloeding tussen maatschappelijke domeinen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Interactie tussen maatschappelijke domeinen (politiek, sociaal, economisch en cultureel) Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...

16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie

16.4	ET-Cultuur-4 De leerlingen brengen kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin deze voorkomen. (transversaal)	
	Bouwsteen Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren.	Kennis en dimensies Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Context waarin kunst- en cultuuruitingen voorkomen: tijd, ruimte en maatschappelijke context Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis B

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Vakgebonden eindtermen													
				Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding		
A & B	SC - 7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven																
	BS - De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden																
	eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.1	X*								vak-gebonden			vak-gebonden	vak-gebonden
	BS - Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken																
	eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.4	X*											vak-gebonden	
				7.6	X*	vak-gebonden											
	BS - Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat																
	eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.9	X*								vak-gebonden			vak-gebonden	
				7.10	X*	brede basiszorg (*)					brede		basiszorg (*)				
	BS - De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	7.14	X*									vak-gebonden	vak-gebonden			
(*) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.																	
A & B	SC- 16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie																
	BS - Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren																
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	16.4	X*									vak-gebonden			vak-gebonden	vak-gebonden

8. Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn

8.1	ET-Geschiedenis-1 De leerlingen situeren historische elementen uit hun leefwereld en kenmerkende historische fenomenen in tijd en ruimte op een gegeven tijdlijn en op een relevante kaart.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Tijdlijn, kaart, tijdstip, datum, tijdsduur, vroeger, nu, later, dag, week, maand, jaar, generatie en eeuw * Conceptuele kennis - Tijdlijn, kaart, tijdstip, datum, tijdsduur, vroeger, nu, later, dag, week, maand, jaar, generatie en eeuw - Historische fenomenen zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen <p>Met inbegrip van context</p> <ul style="list-style-type: none"> * De gegeven tijdlijn omvat de zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader (prehistorie - oude nabije oosten - klassieke oudheid - middeleeuwen - vroegmoderne tijd - moderne tijd - hedendaagse tijd) en een aantal kenmerken van die periodes <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p>
8.2	ET-Geschiedenis-2 De leerlingen herkennen voor elke historische periode van het courante westerse historische referentiekader enkele gegeven kenmerken.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Historische fenomenen situeren in een historisch referentiekader.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Bestuur, oorlog en vrede, economische activiteit, organisatie van het samenleven, mens- en wereldbeeld, kunst en cultuur <p>Met inbegrip van context</p> <ul style="list-style-type: none"> * De gegeven tijdlijn omvat de zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader (prehistorie - oude nabije oosten - klassieke oudheid - middeleeuwen - vroegmoderne tijd - moderne tijd - hedendaagse tijd) <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau onthouden</p>

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

8.3	ET-Geschiedenis-3 De leerlingen vergelijken aangereikte bronnen over eenzelfde historisch fenomeen, rekening houdend met de context van de maker(s).	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Kritisch reflecteren met en over historische bronnen.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Context van de maker(s) en het doelpubliek - Geschreven, mondelinge, (audio-)visuele en materiële bronnen Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen
8.4	ET-Geschiedenis-4 De leerlingen illustreren de beeldvorming van historische elementen uit hun leefwereld en van historische fenomenen.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Tot beargumenteerde historische beeldvorming komen vanuit verschillende perspectieven.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Context, (on)bedoeld handelen, meerdere perspectieven en de mogelijke gevolgen ervan - Historische fenomenen zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen - Een selectie uit de hoger beschreven kenmerken: bestuur, oorlog en vrede, economische activiteit, organisatie van het samenleven, mens- en wereldbeeld, kunst en cultuur Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen
8.5	ET-Geschiedenis-5 De leerlingen vergelijken het heden met het verleden voor historische elementen uit hun leefwereld en voor historische fenomenen.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Gelijkenis en verschil, verandering, historische context - Historische fenomenen zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen - Een selectie uit de hoger beschreven kenmerken: bestuur, oorlog en vrede, economische activiteit, organisatie van het samenleven, mens- en wereldbeeld, kunst en cultuur Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

vakgebonden eindtermen - Geschiedenis

8.6	<p>ET-Geschiedenis-6 De leerlingen lichten toe hoe mythevorming van historische fenomenen de historische beeldvorming vervormt.</p> <p>Bouwsteen</p>
	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst reflecteren en deze duiden.</p> <p>Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Onderscheid geschiedenis-mythevorming - Historische fenomenen zoals personen, plaatsen, gebeurtenissen - Een selectie uit de hoger beschreven kenmerken: bestuur, oorlog en vrede, economische activiteit, organisatie van het samenleven, mens- en wereldbeeld, kunst en cultuur</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p>

7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

7.15	ET-Geschiedenis-7 De leerlingen lichten participatieve en democratische besluitvorming toe voor zover deze relevant is voor hun eigen leefwereld.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische besluitvorming op lokaal, nationaal en internationaal niveau duiden.	Met inbegrip van kennis * Feitenkennis - Bestuursniveaus: gemeente, provincie, gemeenschappen en gewesten met inbegrip van de Vlaamse, België en Europese Unie * Conceptuele kennis - Verband tussen verkiezingen, vertegenwoordiging en bestuur - Democratische besluitvorming Met inbegrip van context * Relevant voor eigen leefwereld zoals, afhankelijk van de actualiteit, op niveau van gemeente, gewest, land, Europa, wereld Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen
7.16	ET-Geschiedenis-8 De leerlingen komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld.° (attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.	
7.17	ET-Geschiedenis-9 De leerlingen lichten het belang van mensen- en kinderrechten toe.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Mensenrechten - Kinderrechten - Sociale rechtvaardigheid - Schendingen van mensen- en kinderrechten zoals kinderen in armoede, kindsoldaten, kinderarbeid - Relevante organisaties en instellingen zoals kinderrechtencommissariaat, mensenrechtenorganisaties Met inbegrip van context * Referentiekaders "Universele Verklaring van de Rechten van de Mens" en "Kinderrechtenverdrag" Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie°: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën...

vakgebonden eindtermen - Burgerschap

7.18	ET-Geschiedenis-10 De leerlingen onderscheiden het samenleven in een democratie van het samenleven onder andere regimes. Ze appreciëren het samenleven in een democratie en de principes waarop ze in Vlaanderen gebaseerd is° (attitudinaal).	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Feitenkennis - Democratie * Conceptuele kennis - Democratie - Rechten en plichten - Vrijheid en gelijkheid - Onderscheid tussen democratie en autoritaire regimes Met inbegrip van context * Referentiekader "Competences for democratic culture" - Raad van Europa Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

7.1	ET-Burgerschap-1 De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap, België en de Europese Unie * Conceptuele kennis - Gelaagdheid van identiteiten, met aandacht voor verschillende aspecten van identiteiten zoals gender, sociale, culturele, economische, deelstatelijke, nationale en internationale aspecten - Dynamiek van identiteiten doorheen ruimte en tijd, met aandacht voor de eigen achtergrond en de persoonlijke beleving van tijd en ruimte - Relationeel karakter van identiteiten * Metacognitieve kennis - Zelfkennis over aspecten van de eigen identiteiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.4	ET-Burgerschap-4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.6	ET-Burgerschap-6 De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Onverdraagzaamheid en discriminatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

transversale eindtermen - Burgerschap

7.9	ET-Burgerschap-9 De leerlingen illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving op lokaal en globaal niveau Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...
7.10	ET-Burgerschap-10 De leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Inspraak, participatie en besluitvorming in de schoolomgeving - Rechten en plichten in de schoolomgeving - Manieren om te participeren in de schoolomgeving Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...
7.14	ET-Burgerschap-14 De leerlingen illustreren wederzijdse beïnvloeding tussen maatschappelijke domeinen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Interactie tussen maatschappelijke domeinen (politiek, sociaal, economisch en cultureel) Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...

16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie

16.4	ET-Cultuur-4 De leerlingen brengen kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin deze voorkomen. (transversaal)	
	Bouwsteen Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren.	Kennis en dimensies Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Context waarin kunst- en cultuuruitingen voorkomen: tijd, ruimte en maatschappelijke context Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren